

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻ ՓՈԽԱՐԵՆ

ԱԵԳՄՄ-Ի 10-ԱՄՅԱ ՈՒՂԻՆ

«Գիտական Արցախ»-ի սույն համարը նվիրված է **Արցախի երիտասարդ գիտնականների և մասնագետների միավորման (ԱԵԳՄՄ) 10-ամյակին**, որն առանձնացավ ինչպես ձեռքբերումներով, այնպես էլ, ցավոք, կորուստներով:

Կազմակերպության գործունեության առաջին 10-ամյակի բարձրությունից հարկ է որոշակի արձանագրումներ կատարել Արցախի երիտասարդ գիտնականների և մասնագետների միավորման նվաճումների մասին:

ԱԵԳՄՄ-ն հիմնադրվել է **2015 թվականի հունվարի 13-ին** և առաջնորդվելով **«Գիտելիքն ուժ է»** կարգախոսով՝ մինչև օրս կազմակերպել է հինգ տասնյակից ավել նախագծեր՝ միջազգային գիտաժողովներ, գիտական ընթերցումներ, դասընթացներ, ճանաչողական հանդիպումներ, օլիմպիադաներ, մրցույթներ, կլոր սեղաններ, գրքերի շնորհանդեսներ, տպագրություններ և այլն՝ նպատակ ունենալով միավորելու Արցախի երիտասարդ գիտնականներին ու մասնագետներին, նպաստելու նրանց գիտական ու ստեղծագործական զարգացմանը, մասնագիտական աճին, միջազգային ինտեգրմանը, ինչպես նաև Հայաստանի, Արցախի ու Սփյուռքի հասարակական, գիտակրթական կյանքին ակտիվ մասնակցությանը:

Նշված նախագծերից մի քանիսն ունեն նաև միջազգային բնույթ, մասնավորապես՝ **«Հայոց պետականության անցյալը, ներկան ու ապագան»** խորագրով գիտաժողովը, **«Արցախի էլեկտրոնային գրադարան»** կայքը և **«Գիտական Արցախ»** պարբերականը:

2020 թ. 44-օրյա պատերազմը խափանեց ինչպես Արցախի Հանրապետության՝ որպես լիիրավ պետության, այնպես էլ ԱԵԳՄՄ-ի կենսագործունեությունը, այն ակտիվ գործունեություն էր ծավալում հիմնականում Արցախում: Հոբեյանական 5-րդ գիտաժողովը կազմակերպվեց ոչ թե 2020 թ.-ին, այլ՝ 2021 թ.-ին:

ԱԵԳՄՄ-ն 2016-2019 թթ. և 2021 թ. սեպտեմբեր ամիսներին Ստեփանակերտում կազմակերպել է միջազգային երիտասարդական գիտաժողովներ՝ **«Հայոց պետականության անցյալը, ներկան ու ապագան»** խորագրով, որը նպատակ ուներ քննարկելու հայոց պետականության մասնավորապես վերջին հարյուրամյակի հիմնախնդիրները, ձեռքբերումներն ու զարգացման հեռանկարները, ինչպես նաև բացահայտելու երիտասարդ հետազոտողների գիտական ներուժը՝ ի նպաստ մեր ազգային շահի:

2021թ. սեպտեմբերի 10-12-ը Արցախի Հանրապետության մայրաքաղաք Ստեփանակերտում կայացել է **«Հայոց պետականության անցյալը, ներկան ու ապագան»** միջազգային 5-րդ հոբեյանական գիտաժողովը: Այն **նվիրված էր Արցախի Հանրապետության ու Հայաստանի Հանրապետության անկախության 30-ամյակին**, որին մասնակցել են 10 երկրների 50 անվանի ու երիտասարդ գիտնականներ: Գիտաժողովի արդյունքները տպագրվել են

«Գիտական Արցախ» պարբերականի 10-11-րդ համարներում, որոնց շնորհանդեսը կազմակերպել ենք Ստեփանակերտում, 2022թ. հունվարի 28-ին:

Նշված խորագրով **միջազգային 5 գիտաժողովներին** մասնակցել են աշխարհի **մոտ 20 երկրների 410 մասնակիցներ**, գիտաժողովներն էական նշանակություն են ունեցել Արցախում գիտության զարգացման նոր շեշտադրումների կյանքի կոչման և միջազգայնացման գործում:

2018 թվականին ԱԵԳՄՄ-ն կյանքի կոչեց մի կարևոր նախագիծ՝ գործարկվեց www.artsakhlib.am հասցեով **«Արցախի Էլեկտրոնային գրադարան»** կայքը՝ նպատակ ունենալով մեկտեղելու Արցախի վերաբերյալ գիտական ու գեղարվեստական գրականությունը՝ այն նախ և առաջ օտարերկրացիների համար դարձնելու Արցախի մասին օբյեկտիվ տեղեկատվություն ստանալու աղբյուր, խթանելու հայկական երկու հանրապետությունների վերաբերյալ հետազոտությունների իրականացումը, ինչպես նաև որոշակիորեն հակազդելու տարբեր մեդիա հարթակներում Ղարաբաղյան հակամարտության, հայոց պետականության և այլ իրողությունների վերաբերյալ Ադրբեյջանի և Թուրքիայի կողմից խեղաթյուրվող նյութերին: ԱԵԳ-ը տեղեկատվական պաշարների համակարգված համալրման ու հանրայնացման միջոցով մասնակցում է ուսումնասիրական ու գիտահետազոտական գործընթացներին, ապահովում է շահակիցների տարբեր խմբերի գրադարանային-տեղեկատվական սպասարկումը:

Ներկայումս կայքում առկա է մոտ **6,500** հեղինակների ավելի քան **14,000** աշխատանքներ: Աշխարհի մոտ **160** երկրների ավելի քան **478,000** այցելումների կողմից կայքի թեմատիկ էջերն առ այսօր դիտվել են մոտ **1,2 մլն** անգամ, որը լավ ցուցանիշ է նշված Էլեկտրոնային գրադարանի համար: Ընդ որում, կայքի առավելություններից է այն, որ հիմնական գրականության ներբեռնումն **ԱՆՎՃԱՐ** է: Կայքի անվճար լինելը խթանում է ընթերցանությունը, նպաստում հայոց հիմնախնդիրների վերաբերյալ հետազոտությունների իրականացմանը. այն գիտությամբ զբաղվելու քարոզչություն է: Կայքի համալրման կարևորագույն սկզբունքը անընդհատությունն է, ինչպես նաև հավաքածուի համալրման աղբյուրների բազմազանեցումը:

Կազմակերպության առանցքային նախագծերից մեկը, ինչպես նշեցինք, 2018թ.-ին **«Գիտական Արցախ»** եռալեզու պարբերականի հիմնադրումն էր (www.scientificartsakh.com), որը 2019 թ.-ից ընդգրկված է ՀՀ ԲՈԿ-ի կողմից հաստատված «Ատենախոսությունների հիմնական արդյունքների և դրույթների հրատարակման համար ընդունելի գիտական հրատարակությունների» ցանկում: Պարբերականի հիմնադիրը Երևանի պետական համալսարանն է, իսկ նախաձեռնողն ու հրատարակիչը՝ ԱԵԳՄՄ-ն:

Այս պահի դրությամբ հրատարակվել են Պարբերականի **23** համարներ, որոնցում տպագրվել են **677 հեղինակների 588 հոդվածներ**, իսկ հոդվածագիրները ներկայացնում են աշխարհի **19** երկրներ՝ Հայաստանը, Արցախը, Արաբական Միացյալ Եմիրությունները, ԱՄՆ-ը, Բելառուսը, Գերմանիան, Դոմինիկյան Ժողովրդական Հանրապետությունը, Եգիպտոսը, Իսրայելը, Իրանը, Լեհաստանը, Լիբանանը, Հարավային Օսեթիան, Ղազախստանը, Շվեյցարիան, Չինաստանը, Ռուսաստանը, Վրաստանը և Ուկրաինան:

Արտասահմանյան գիտնականների ներգրավումը գիտական հանդեսի աշխատանքներին համապատասխանում է ԱԵԳՄՄ-ի առաքելությանը, ուստի՝ մեր աշխատանքի գլխավոր արդյունքը պետք է լինի այն, որ օտարերկրացիներն «Արցախ» ասելով հասկանան ոչ թե հակամարտություն, դեռևս չլուծված

հիմնախնդիր, այլ պետությանը ներհատուկ բոլոր հատկանիշներով օժտված և միջազգայնորեն դեռևս դե յուրե չճանաչված երկիր, որն ապօրինաբար և ցեղասպանական ակտի սպառնալիքի ներքո հայաթափվել է Ադրբեջանի ռազմական գործողությունների հետևանքով, որտեղ մարդիկ ապրել են, արարել, նաև՝ զբաղվել գիտությամբ: Ավելին, Արցախն աշխարհին հայտնի է նաև իր անվանի գիտնականներով, պետական ու ռազմական գործիչներով, արվեստագետներով, գրողներով և այլն:

Պարբերականի հերթական հաջողությունը գրանցվեց 2023 թ. դեկտեմբերին, երբ պաշտոնապես ընդգրկվեց **РИИЦ** (Российский индекс научного цитирования) միջազգային գիտատեղեկատվական շտեմարանում (www.elibrary.ru), որտեղ առկա են սակավաթիվ հայկական գիտական պարբերականներ:

Պարբերականի գործունեության ընթացքում բազմաթիվ հոդվածագիրներ պաշտպանել են թեկնածուական ատենախոսություն, մի շարք հեղինակների շնորհիվ է դոցենտի և պրոֆեսորի գիտական կոչումներ, սա էլ ավելի է բարձրացրել Գիտական Արցախի հեղինակությունը, իսկ խմբագրակազմն իր հերթին ավելի է խստացրել գիտական հոդվածներին ներկայացվող որակական պահանջները:

Հոդվածագիրների կողմից առավել գրագետ գիտական հոդված պատրաստելու և տարբեր պարբերականների ներկայացնելու նպատակով ԱԵԳՄՄ-ն նախաձեռնել է **«Ինչպե՞ս գրել գիտական հոդված և տպագրել РИИЦ-ում ու Scopus-ում»** դասընթացների կազմակերպումը, որը, մասնակիցների կարծիքով, Էականորեն բարելավել է հոդվածագրության իրենց հմտությունները:

Այս տարիներին Կազմակերպությունը նոր համագործակցություններ է սկսել բուհերի և գիտակրթական կազմակերպությունների հետ՝ նպատակ ունենալով էլ ավելի ամրապնդելու գիտական կապերն ու իրականացնելու նոր գիտական նախագծեր, իսկ արդեն իսկ իրականացվող առնվազն 3 նախագծերի թվերը խոսում են և առանձին մեկնաբանության անհրաժեշտություն չունեն:

Արցախի ապօրինի (նաև՝ ժամանակավոր) բռնազավթման և հայաթափման հանցավոր գործողությունից հետո **Արցախի երիտասարդ գիտնականների և մասնագետների միավորումն** էլ ավելի մեծ պատասխանատվություն է ստանձնում գիտական հանրույթի միավորման, գիտակրթական նախագծերի իրականացման և Արցախի հիմնախնդիր՝ գիտականորեն հետազոտման ու հանրայնացման սուրբ գործում: Կազմակերպությունն այսօր զինվորագրվել է նաև արցախագիտության պահպանման, զարգացման ու տարածման առաքելությանը:

ԱՎԵՏԻԶ ՅԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

ԱԵԳՄՄ-ի հիմնադիր,

*«Գիտական Արցախ» պարբերականի գլխավոր խմբագիր,
Արցախի էլեկտրոնային գրադարանի նախաձեռնող և համակարգող,
փաստաբան, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ*